

ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมในถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

Cultural Reflection in The Invectives of Northeastern Thai Dialect Speakers

ทิพวัลย์ เหมรา (Thippawan Hemmara)* สุวัฒน์ เลี่ยมประวัตติ (Suwattana Liamprawat)**

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมในถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน จากตารางพื้นที่เก็บข้อมูลที่บ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ที่มาและความหมายของถ้อยคำจากผู้บอกภาษา 120 คน ผลการศึกษาพบถ้อยคำบริภาษจำนวน 211 ถ้อยคำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางความคิด ความเชื่อของคนอีสาน อันจำแนกได้ 3 ประเด็น ได้แก่ 1. คนอีสานเคารพพ่อแม่และบรรพบุรุษ 2. คนอีสานมีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสัตว์ และ 3. คนอีสานมีความเชื่อเรื่องผี ความคิดความเชื่อดังกล่าวที่ปรากฏในถ้อยคำบริภาษนี้นับเป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนอีกลักษณะหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็น ด้านพิธีกรรม ด้านการแสดงความรัก และด้านการดำเนินชีวิต จึงอาจกล่าวได้ว่าภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างคำบริภาษมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการแสดงออกทางวัฒนธรรมด้านต่างๆ ของคนในพื้นที่

ABSTRACT

This article aims to study the cultural reflection in the invectives of Northeastern Thai dialect speakers. The speakers in Ban srabua, Tambon Srabua, Amphoe Khaendong, Buriram Province were interviewed about the origin and the meaning of the invectives. The informants were 120 people. The result shows that there are 211 invectives, which indicate the culture about thoughts and believes of Northeastern Thai, and it can be categorized into 3 groups, namely, (1) Northeastern Thai respect their parents and ancestors, (2) Northeastern Thai's ways of life are bound to nature and animals, and (3) Northeastern Thai believe in spirit. These thoughts and believes which show in the invectives are considered as a kind of cultural expression, such as, ceremony, showing respect, and ways of life. Therefore, the language using in daily life like the invectives play the important roles in cultural expression for the local people.

คำสำคัญ : คำบริภาษ ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรม ภาษาไทยถิ่นอีสาน

Keywords : Invectives, Cultural reflection, Northeastern Thai dialect

* นักศึกษา หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทนำ

ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน มีหลากหลายรูปแบบ หลายหน้าที่และมีจุดประสงค์ในการใช้แตกต่างกัน เช่น ภาษาในระดับพิธีการจะต้องใช้ภาษาสุภาพ ถ้อยคำที่ใช้ก็เป็นภาษาระดับสูง จึงจะคงความไพเราะ หรือภาษาทางการที่ใช้ในการประชุม จะต้องใช้ภาษาทางการและมีศัพท์วิชาการบ้าง แต่ยังมีภาษาอีกรูปแบบหนึ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวันและใช้เป็นปกติเช่นเดียวกัน กลับไม่ได้รับการยอมรับ และถือว่าเป็นภาษาไม่สุภาพ เช่น คำบริภาษ

บริภาษ(Invectives) หมายถึง การกล่าวติเตียน กล่าวโทษ คำว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) และ กุลชาติ (2548) กล่าวว่าคำบริภาษ เป็นประเภทหนึ่งของคำหยาบ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่ออารมณ์หรือความรู้สึกของผู้ฟัง โดยจุดประสงค์ของการด่าหรือการบริภาษ แอลตัน และเบอร์ริดจ์ (Allan, Burrige, 2006) กล่าวว่า เป็นการกล่าววาจาถูกหรือดูหมิ่นผู้อื่นเพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกเจ็บปวดหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง ถ้อยคำที่นำมาด่ามักเป็นคำที่ให้ความหมาย หยาบคาย รุนแรง และไม่น่าฟัง ดังนั้นถ้อยคำเหล่านี้จึงมักไม่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม และถูกจัดเป็นถ้อยคำต้องห้าม แต่อย่างไรก็ตามการใช้ถ้อยคำเหล่านี้ถือเป็นการแสดงออกซึ่งเป็นธรรมชาติของการใช้ภาษาของมนุษย์ นอกจากจะเป็นการระบวยารมณ์ความโกรธของผู้ใช้แล้ว ยังเป็นการแสดงออกทางภาษาอีกรูปแบบหนึ่ง

คำบริภาษที่นำมาใช้ในแต่ละสังคมหรือแต่ละท้องถิ่นจะมีความแตกต่างกัน อาจจะมาจกสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต หรือระบบความคิดที่ต่างกัน การนำภาษามาสร้างเป็นคำบริภาษในแต่ละถิ่นนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าคนในสังคมจะใช้ภาษารูปแบบใดมาสร้างเป็นคำบริภาษ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ามีงานวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาในด้านนี้ ซึ่งสนับสนุนให้เห็นความน่าสนใจและคุณค่าของถ้อยคำบริภาษ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถ้อยคำบริภาษของคนอีสาน ที่นอกจากทำให้เห็นถึงรูปแบบการใช้ภาษาแล้วยังสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในถ้อยคำเหล่านั้น อีกทั้งช่วยเสริมให้งานด้านนี้มีแง่มุมการศึกษาหลากหลายยิ่งขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกสถานที่เก็บข้อมูลถ้อยคำบริภาษจากบ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ จากข้อมูลของประชากรของหมู่บ้านและการสอบถามผู้รู้ประวัติของหมู่บ้านพบว่าไม่มีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นภายในหมู่บ้าน ซึ่งทำให้กลุ่มข้อมูลจำกัดอยู่ในคนอีสานที่แท้จริง และอีกปัจจัยหนึ่งคือ ผู้วิจัยเป็นคนในชุมชนจึงคิดว่าน่าจะเป็นผลดีในการดำเนินการวิจัย เหตุเพราะการเก็บข้อมูลถ้อยคำบริภาษนั้น ผู้บอกภาษาจะคิดว่าเป็นคำไม่สุภาพ น่าอาย ทำให้เกิดภาพลักษณ์ทางด้านลบ หากไม่สนิทหรือไม่อยู่ในสถานการณ์นั้นจะไม่ยอมพูดหรือให้ข้อมูลง่ายๆ การที่ผู้วิจัยเป็นคนในชุมชนย่อมมีความคุ้นเคยสนิทสนมเสมือนเป็นลูกหลาน ผู้บอกภาษาจะลดความกระดากใจยอมให้ข้อมูลตามความเป็นจริงด้วย เหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าบ้านสระบัวเป็นหนึ่งในแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมแก่การเก็บรวบรวมข้อมูลถ้อยคำบริภาษเพื่อศึกษาให้เห็นภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมจากถ้อยคำบริภาษภาษาไทยถิ่นอีสาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมจากถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน

วิธีการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคำบริภาษ คำคำ คำหยาบ คำต้องห้าม คำพรุสวาท และการศึกษางานวิจัยในด้านนี้ที่มีผู้ศึกษาไว้ว่ามีการศึกษาในประเด็นใดบ้าง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา และตรวจสอบว่ามีผู้ที่ทำวิจัยในเรื่องนี้มาก่อนหรือไม่ เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน

2. การเก็บข้อมูล

แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 การเก็บข้อมูลเบื้องต้น

ในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นนั้น ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) การเก็บข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ ข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ คือบทความเรื่อง “คำป้อย: คำคำอีสาน” ของปกรณ์ คุณารักษ์ และเอกสารออนไลน์ คือ เว็บไซต์ “เฮฮาภาษาไทยอีสาน” จากการตั้งคำถามของเว็บเพจว่า “ขั้นเว้าฮอดคำคำอีสานนี้ อั้นซุมเจ้าว่าคำไค้เจ็บปวดสุด?” (ถ้าพูดถึงคำคำอีสาน คุณคิดว่าคำไหนเจ็บปวดที่สุด) พบทั้งสิ้น 72 ถ้อยคำ

2) การเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษา

การเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาเบื้องต้น เป็นการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะจง ซึ่งจะเลือกผู้บอกภาษาจำนวน 5 ช่วงอายุ ช่วงอายุละ 2 คน แบ่งเป็นชาย 1 คน และหญิง 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน ดังนี้

อายุ 11 – 20 ปี จำนวน 2 คน

อายุ 21 – 30 ปี จำนวน 2 คน

อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 2 คน

อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 2 คน

อายุ 51 ปี ขึ้นไป จำนวน 2 คน

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาพบทั้งสิ้น 139 ถ้อยคำ รวมถ้อยคำบริภาษในเบื้องต้นพบจำนวนทั้งสิ้น 211 ถ้อยคำ

2.2 การเก็บข้อมูลการใช้จริง

การเก็บข้อมูลการใช้จริง ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาจำนวน 120 คน โดยมีเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

1. ผู้บอกภาษาเป็นผู้ใช้ภาษาอีสานในชีวิตประจำวัน

2. ผู้บอกภาษาจะต้องอาศัยอยู่ในบ้านสระบัวไม่ต่ำกว่า 3 ปี หากมีการเดินทางไปทำงานจะต้อง

กลับมาพักในหมู่บ้านทุกวัน

3. ผู้บอกภาษามีอายุระหว่าง 15-75 ปี แบ่งเป็น ชาย 60 คน และหญิง 60 คน รวม 120 คน

การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการใช้จริงเป็นการสำรวจการใช้ถ้อยคำบริภาษว่าถ้อยคำนั้นๆยังใช้อยู่จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้วิจัยจะนำข้อมูลในเบื้องต้น จำนวน 211 ถ้อยคำ มาสัมภาษณ์ให้ผู้บอกภาษาบอกรายละเอียดของคำ โดยให้บอกว่า “เคย” หรือ “ไม่เคย” ได้ยินคำนี้ ถ้า “เคย” อาจจะใช้ได้หรือไม่ หรือ เคยใช้ก็ได้ แล้วถ้อยคำบริภาษคำนั้น ความหมายว่าอะไร ใช้กับใคร ใช้กับเหตุการณ์ใด เพราะเหตุใดถ้อยคำนี้จึงได้เป็นถ้อยคำบริภาษ ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจความหมายและที่มาของถ้อยคำที่ชัดเจน เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมในถ้อยคำบริภาษ เป็นการมองภาพรวมของถ้อยคำบริภาษว่ากลุ่มความหมายของหน่วยศัพท์จัดอยู่กลุ่มใดบ้าง เช่น สัตว์ อวัยวะ พ่อแม่บรรพบุรุษ รูปลักษณ์ เป็นต้น แล้วข้อมูลของถ้อยคำบริภาษที่ปรากฏนี้จะสะท้อนให้เห็นความคิดของคนในชุมชนกล่าวคือ เป็นการวิเคราะห์ที่จะทำให้เข้าถึงระบบความรู้ ความนึกคิดของคนในชุมชนนั่นเอง

3. การคัดเลือกถ้อยคำ

เมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากผู้บอกภาษา 120 คน แล้ว ได้นำมาจัดกลุ่มข้อมูล โดยการแบ่งกลุ่มความหมายจากที่มาจากถ้อยคำว่าจัดอยู่กลุ่มใด เช่น ถ้อยคำบริภาษเกี่ยวกับสัตว์ ถ้อยคำบริภาษเกี่ยวกับพ่อแม่บรรพบุรุษ ถ้อยคำบริภาษเกี่ยวกับผี ถ้อยคำบริภาษเกี่ยวกับรูปลักษณ์ เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมในถ้อยคำบริภาษของคนอีสานครั้งนี้จะเป็นการวิเคราะห์ภาพรวมของถ้อยคำบริภาษว่าแต่ละกลุ่มมีที่มาและความหมายอย่างไร เหตุใดถ้อยคำนั้นจึงกลายมาเป็นถ้อยคำบริภาษ มีประวัติที่มาจากอย่างไร มีความหมาย และวัตถุประสงค์ในการบริภาษเพื่ออะไร ซึ่งรายละเอียดจากผู้บอกภาษาจะสะท้อนให้เห็นระบบความคิด ความเชื่อ การดำเนินชีวิต เป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของคนในพื้นที่ ซึ่งมีลักษณะพื้นฐานที่เป็นความหมายร่วมกันของวัฒนธรรม ดังที่ ยศ (2551) เสนอว่าลักษณะพื้นฐานที่เป็นความหมายร่วมของวัฒนธรรมไว้ ดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นความคิดของร่วมของมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ
2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและสามารถเรียนรู้จากกันและกันได้
3. วัฒนธรรมมีพื้นฐานมาจากการสื่อสารผ่านระบบสัญลักษณ์
4. วัฒนธรรมเป็นผลรวมขององค์ความรู้และภูมิปัญญา
5. วัฒนธรรมคือกระบวนการที่มนุษย์กำหนดนิยามความหมายให้กับชีวิตและสิ่งต่างๆรอบตัว
6. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง มีพลวัต เคลื่อนไหว ปรับตัว และเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

นียมศัพท์เฉพาะ

1. บริภาษ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้คำทอ ตำหนิ ประชด หรือเยาะเย้ยถากถางคู่สนทนาหรือผู้ที่กล่าวถึง ด้วยถ้อยคำที่มีความหมายในเชิงลบ เพื่อระบายความรู้สึกของผู้พูด หรือเพื่อให้คู่สนทนาารู้สึกเจ็บปวด เสียใจ สะเทือนอารมณ์ เสียหน้า หรือเสื่อมเสียชื่อเสียง โดยอาจจะอยู่ในรูปแบบความหมายตรงหรือความหมายเปรียบเทียบก็ได้
2. ภาพสะท้อน หมายถึง แนวคิด ความเชื่อ หรือข้อปฏิบัติของคนในสังคม ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในชุมชน และสามารถถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งได้

ผลการวิจัย

จากการศึกษาถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน บ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 211 ถ้อยคำ ผู้วิจัยพบกลุ่มถ้อยคำบริภาษที่สอดคล้องกับความหมายร่วมของวัฒนธรรม 3 ประเด็น ได้แก่ ถ้อยคำบริภาษที่มาจากชาติพันธุ์ชาติกำเนิด ถ้อยคำบริภาษที่มาจากสัตว์ ถ้อยคำบริภาษที่มาจากผี สะท้อนให้เห็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติ ระบบความคิดความเชื่อ ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. คนอีสานเคารพพ่อแม่และบรรพบุรุษ

“พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นผู้ที่ต้องเคารพนับถือเชื่อฟังเพราะมีบุญคุณ โดยเฉพาะพ่อแม่ ต้องเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษจึงจะได้เชื่อว่าเป็นลูกที่ดี” (อภิศักดิ์, 2534) จากข้อความดังกล่าวในหนังสือ “โลกทัศน์ของคนอีสาน” แสดงให้เห็นว่าคนอีสานให้ความสำคัญ เคารพบูชาพ่อแม่และบรรพบุรุษ ถือว่าท่านเป็นบุคคลที่ศักดิ์สิทธิ์ เปรียบเสมือนเป็นพระในบ้าน หากมีใครนำพ่อแม่และบรรพบุรุษ ไปพูดหรือว่ากล่าวในทางที่เสียหาย จะสร้างความเจ็บแค้นให้กับผู้ที่ได้ฟังเป็นอย่างมาก

ตัวอย่างเช่น

(บัก/ไอ้/อี)นามหมา

(บัก/ไอ้/อี)ชาดชั่ว

โคตรพ่อ โคตรแม่มีง

(บัก/ไอ้/อี)พ่อแม่ไม่สั่งสอน

(บัก/ไอ้/อี)เชื่อ ป่ตี

ลูก(บัก/ไอ้/อี)ตีปอบ

ลูกอีกระหรี่

ลูกอีที่เคียว²

ถ้อยคำบริภาษดังกล่าวเป็นกลุ่มถ้อยคำที่ไม่ได้สื่อความหมายไปถึงตัวผู้ฟังเพียงคนเดียว แต่ยังสื่อความหมายถึงพ่อแม่บรรพบุรุษของผู้ถูกบริภาษด้วย เมื่อผู้ฟังได้ยินถ้อยคำกลุ่มนี้ก็จะรู้สึกเจ็บแค้นกว่าถ้อยคำบริภาษอื่น ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาส่วนใหญ่แล้วตอบเป็นเสียงเดียวกันว่าสร้างความเจ็บแค้นกว่าถ้อยคำบริภาษกลุ่มอื่น หากโกรธหรือไม่พอใจก็ควรที่จะด่าเราเพียงคนเดียว อย่าดึงพ่อแม่ลงมาเกี่ยว ถ้าได้ยินใครมาพูดคงเดินต่อได้ไม่ถึงสามก้าว (เด่นชัย, 2559)

¹ เชื่อ, ผู้สืบเผ่าพันธุ์ต่อๆกันมา

² ราน, บางที่ใช้คู่กับ “คัน” เป็น “คันเคียว”

นอกจากการให้ความเคารพต่อพ่อแม่ คนอีสานยังให้ความสำคัญกับเครือญาติวงศ์ตระกูลด้วย เพราะด้วยพื้นฐานของครอบครัวที่มีความใกล้ชิดกัน ทำกิจกรรมหลายๆอย่างร่วมกัน จึงเกิดความผูกพันกันมาก ดังที่ อภิศักดิ์ (2543) กล่าวไว้ว่า “ชาวอีสานให้ความสำคัญต่อระบบเครือญาติหรือชุมชนเป็นอย่างยิ่ง เป็นการเห็นความสำคัญของพันธกรรมมากกว่าสิ่งแวดล้อม การประกอบกิจกรรมต่างๆ จะมีอิทธิพลของชุมชนเข้าไปสอดแทรกอยู่เสมอ” ดังนั้นหากมีใครมาบริภาษคนในครอบครัวก็จะเหมือนกับบริภาษตัวเองด้วย และยิ่งไปกว่านั้นคือหากมีใครมาบริภาษว่าตัวเองแต่บริภาษรวมถึงคนในครอบครัวด้วยก็จะสร้างความเจ็บแค้นให้กับคนที่ถูกบริภาษมากขึ้น เพราะเป็นการเอาบรรพบุรุษที่เขาเคารพยกย่อง นับถือ มากล่าวในทางเสียหายเหมือนเป็นการดูถูกเหยียดหยามผู้มีพระคุณของตนเอง

2. คนอีสานมีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสัตว์

สังคมคนอีสานเป็นสังคมแบบเกษตร (Agrarian Society) เป็นสังคมของการเกษตรแบบยังชีพหรือเกษตรแบบช่วยเหลือตัวเอง คนอีสานส่วนใหญ่จะพึ่งพาธรรมชาติ พึ่งแรงงานคนและสัตว์ อยู่แบบพอเพียง อาหารต่างๆ สามารถหาได้จากป่า จากแหล่งน้ำ และเป็นสิ่งที่หาได้ง่ายจากสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น เมื่อวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับสิ่งเหล่านี้ระบบความคิดของคนจึงเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ปรากฏออกมาเป็นภาษาในรูปแบบของถ้อยคำบริภาษด้วย

ตัวอย่างเช่น (บัก/ไอ้/อิ)อึ้งเพ่า (บัก/ไอ้/อิ)ควย
(บัก/ไอ้/อิ)ควยทาม (บัก/ไอ้/อิ)ปากปลาแดก
(บัก/ไอ้/อิ)อึ้งบิ้น³กู (บัก/ไอ้/อิ)เหยยตีน⁴เสียม
(บัก/ไอ้/อิ)หน้าปลาแดกอึ้ง (บัก/ไอ้/อิ)จอนฟอนนู้⁵น้ำหมอก

ถ้อยคำบริภาษดังกล่าวเป็นการแสดงออกทางภาษาให้เห็นว่าสัตว์มีความใกล้ชิดและผูกพันกับการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น เช่น อึ้ง เป็นสัตว์เล็กที่คนในพื้นที่นิยมนำมาทำอาหาร พบเป็นจำนวนมากในช่วงฤดูฝน บางคนที่ทำอึ้งได้จำนวนมากก็จะนำไปขายเพราะ คนในพื้นที่นิยมนำมารับประทาน เนื่องจากในหนึ่งปีจะได้รับประทานเพียงครั้งเดียว สัตว์ตัวเล็กชนิดนี้จึงเป็นสัตว์ที่มีประโยชน์ ทว่าในอีกด้านหนึ่ง “อึ้ง” กลับนำมาใช้เป็นถ้อยคำบริภาษ ด้วยลักษณะรูปร่างบางส่วนของบักพ่อง เช่น ตัวกลม ขาสั้น ผิวหนังลลาย มีเมือกเหนียว บางคนจึงมองว่าน่าขยะแขยง ทำให้คนนำเอาลักษณะบางส่วนนั้นมาอุปมาอุปนัยเป็นถ้อยคำบริภาษ ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว เป็นการดูถูกอุปนิสัยของบุคคลที่ไม่สามารถไม่สวยงามตามลักษณะรูปร่างที่สังคมนิยม เช่น ตัวเตี้ย อ้วน ผิวไม่สวย เป็นต้น

นอกจากอึ้ง ที่จัดอยู่ในกลุ่มถ้อยคำบริภาษจากชื่อสัตว์แล้ว “ควาย” ก็เป็นสัตว์อีกชนิดที่นำมาเป็นถ้อยคำบริภาษ แม้ว่าในทางเกษตรกรรม ควาย จะเป็นสัตว์ที่ช่วยทุ่นแรงให้กับชาวนา ดังที่ ปาลเลกั้วช (2552, อ้างถึงใน

³ ต่อสู้คืนรนไป, กระเสือกกระสนไป

⁴ ดีใจ, ตกใจ, แปลกใจมากผิดปกติ

⁵ ผ่าไป, ลุย, บุก

วารินทร์, 2557) ใ้ว่า “ควาย เป็นสัตว์ที่คนในสมัยก่อนเลี้ยงไว้ใช้ทำงานที่หนักและใช้แรงมาก อาทิ ลากไถเพื่อกลับดิน ในการทำนา และใช้เทียมเกวียนบรรทุกคนหรือสิ่งของ” ดังนั้นควายจึงเป็นสัตว์ที่มีประโยชน์และมีค่าสำหรับคนไทย เพราะใช้การเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักในสมัยก่อน อีกทั้งยังเป็นสัตว์ที่มีคุณค่ามากเพราะเมื่อตายไปก็ยังสามารถนำเขา และหนังมาใช้ประโยชน์ได้ คนไทยจึงมองว่าเป็นสัตว์ที่มีคุณค่าและมีคุณประโยชน์ทั้งตอนที่มันมีชีวิตอยู่และตอนที่ตายไปแล้ว แต่ถึงอย่างไรก็ตาม อีกด้านหนึ่งคนก็ยังมองว่าควายเป็นสัตว์ที่โง่ เชื่องช้า อาจเนื่องมาจากยอมให้คนจูงจุมก และสตะพายเพื่อนำไปใช้งานหนัก ดังที่ แชรแอส (2550, อ้างถึงใน วารินทร์, 2557) กล่าวไว้ว่า “เมื่อควายมีอายุได้สามปี เขาจะเจาะจุมกมันด้วยเหล็กเผาไฟแดง แล้วเอาเชือกร้อยต่างบังเหียน ใช้ไถนาหรือเทียมเกวียน ลงที่ก็ใช้จับไปในที่ ทุกรกันดารในเมื่อไม่มีธูระรีบคว่นน้ก” และในด้านพฤติกรรมการกิน อาจถูกมองว่าเป็นสัตว์ที่ตะกละ กินตลอดเวลา อันมาจากนิสัยของควายที่จะกินหญ้าและเคี้ยวเอื้องอยู่ตลอดทั้งวัน ครั้นปล่อยลงทุ่งหญ้าก็จะก้มหน้าก้มตาเล็มกินหญ้าเพียงอย่างเดียว และทางด้านรูปร่างของควายที่มีเด่น คือ ตัวใหญ่ มีผิวหนังสีดำ ไม่ได้จัดอยู่ในประเภทสัตว์เลี้ยงน่ารัก ที่จะอยู่ใกล้ชิดกับคน คนจึงมักนำมาเปรียบเทียบในด้านลบอยู่บ่อยครั้ง เช่น โຕเป็นวัวเป็นควาย ฉะนั้นคนจึงนำชื่อ “ควาย” มาใช้เป็นถ้อยคำบริภาษ

นอกจากสัตว์ดังกล่าวข้างต้นที่ปรากฏอยู่ในสังคมของคนอีสานแล้ว การนำสัตว์บางชนิดมาแปรรูปเพื่อให้เก็บไว้ได้นานก็เป็นรูปแบบวิถีชีวิตอีกแบบหนึ่ง ซึ่งอาหารชนิดนี้ถือว่าเป็นอาหารขึ้นชื่อของภูมิภาค และคนส่วนใหญ่รู้จักกันนั้นก็คือ “ปลาแดก” หรือ ปลาแร่ ปลาแดกเป็นวิธีการถนอมอาหารอย่างหนึ่งของคนอีสานที่เกิดจากการหมัก และผสมวัตถุดิบต่างๆลงไป เช่น เกลือ ร้าข้าว แล้วทิ้งไว้ประมาณ 3 เดือน ก็จะนำมาทำอาหารได้ วิธีทำปลาแดกที่ต้องผ่านกรรมวิธีการหมักนี้จึงทำให้มีกลิ่นเหม็น หากใครจับก็จะมึกลิ่นติดมือ ล้างออกยาก แต่อย่างไรก็ตาม ปลาแดก ก็ยังเป็นอาหารท้องถิ่นที่สำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในภาคอีสานของไทย ถือเป็นอาหารหลักและเครื่องปรุงรสที่สำคัญที่สุดในวัฒนธรรมการกิน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า ปลาแดก จะเป็นอาหารที่ขึ้นชื่อของคนอีสาน และเป็นเครื่องปรุงที่นิยมมาใส่ในอาหาร แต่ด้วยคุณสมบัติบางอย่างที่มีลักษณะพิเศษ คือ กลิ่น คนในพื้นที่จึงนำถ้อยคำนี้มาเปรียบเทียบกับคนที่ปากเสีย พูดมาก ไม่น่าฟัง ไม่มีใครอยากอยู่ใกล้เพราะอาจจะ โคนบริภาษหรือกระทบในด้านลบ ฉะนั้นจึงเห็นว่าอาหารที่ขึ้นชื่อของคนอีสานเป็นอีกหนึ่งคำที่นำมาสร้างเป็นถ้อยคำบริภาษได้ และยังทำให้เห็นวิถีชีวิตของคนอีสานที่ชัดเจนขึ้นว่าวิถีชีวิตของคนอีสานจะผูกพันอย่างเหนียวแน่นอยู่กับสัตว์และอาหารการกิน

นอกจากภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมที่มีที่มาจากสัตว์ข้างต้นแล้ว ยังมีถ้อยคำบริภาษอีกกลุ่มหนึ่งที่จะกล่าวถึงก็คือ ถ้อยคำบริภาษที่มาจากธรรมชาติ เช่น *ฟ้าผ่าปาก ฟ้าผ่ากอกอ ฟ้าผ่าหัวฟ้าผ่าหน้า* แสดงให้เห็นการมองธรรมชาติของคนอีสาน โดยเหตุที่สังคมอีสานเป็นสังคมแบบเกษตร อาชีพหลักคือการทำนา สิ่งที่สำคัญที่สุดของการทำนา คือ น้ำ หากขาดสิ่งนี้ไปก็จะทำนาไม่ได้ และทำให้ชาวนาเดือดร้อน นอกจากใช้ในการทำนาและการเกษตรแล้วคนไทยในสมัยก่อนยังใช้น้ำฝนในการดื่มกินอีกด้วยเพราะถือเป็นน้ำที่สะอาดบริสุทธิ์กว่าน้ำจากแม่น้ำลำคลอง ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีพิธีกรรมและประเพณีในการบวงสรวงบูชาเทวดา หรือที่รู้จักกันคือ การบูชาพญาแถน โดยพิธีกรรมที่ทำขึ้น อย่างเช่น

ประเพณีบุญบั้งไฟ หรืออาจจะเป็นพิธีกรรมเล็กๆ เช่น แห่นางแมว ล้วนแสดงให้เห็นว่าคนอีสานจะให้ความสำคัญกับฟ้าและฝน ถือว่า พญาแถน เป็นผู้ที่ศักดิ์สิทธิ์สามารถคลบบันดาลให้ฝนตก ทำให้มีน้ำใช้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะหล่อเลี้ยงชีวิตพวกเขาให้ดำเนินไปได้

ในอีกด้านหนึ่ง เมื่อฟ้าเป็นผู้ให้ก็ย่อมเป็นผู้ทำลายได้เช่นกัน คนจึงนำมาใช้บริภาษว่ากันซึ่งแฝงไว้ด้วยการสาปแช่ง ดังเช่น ที่เคยเห็น หรือเคยได้ยิน เมื่อจะสาบานต่อความซื่อสัตย์ของตน ก็จะมีเรื่องของเทวดา หรือฟ้า เข้ามาเกี่ยวข้อง คือ ขอให้ฟ้าผ่า ขอให้เทวดาลงโทษ เพราะทุกคนย่อมตระหนักดีว่า ปรากฏการณ์นี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม่มีสิ่งใดมาควบคุมได้ และไม่ได้เกิดขึ้นง่ายๆ และครั้นหากเกิดฟ้าผ่าขึ้นส่วนใหญ่อันตรายจนถึงขั้นเสียชีวิต ฉะนั้นด้วยวิถีชีวิตและอาชีพหลัก จึงทำให้คนอีสานให้ความสำคัญกับธรรมชาติ และเห็นความสำคัญของสัตว์ที่สามารถใช้เป็นแรงงานในการทำนา การเกษตร และนำมาประกอบอาหารเพื่อหล่อเลี้ยงชีวิต คนอีสานจึงมีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสัตว์จนอยากที่จะแยกออกจากกันได้

3. คนอีสานมีความเชื่อเรื่องผี

กชกร (2555) กล่าวว่า “สังคมไทยในปัจจุบัน มีความเชื่อเรื่องผี บอกเล่าสืบต่อกันมานานและมีผลต่อวิถีชีวิต ทำให้เกิดวัฒนธรรมการนับถือผีหรือวิญญาณของบรรพบุรุษ เชื่อในกฎแห่งกรรม มีความเชื่อในธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ ความเชื่อในสังคมไทย จึงมีลักษณะผสมผสาน 3 องค์ประกอบ คือความเชื่อเรื่องผี พราหมณ์ และพระพุทธศาสนา” จากข้อความดังกล่าวเป็นความเชื่อเรื่องผีของสังคมไทย ซึ่งรวมไปถึงสังคมในภาคอีสานด้วยที่เชื่อเรื่องผีกันมานาน ซึ่งไม่ได้ปรากฏออกมาเฉพาะพิธีกรรมหรือความเคารพนับถือเพียงเท่านั้น แต่ยังสะท้อนออกมาในการใช้ภาษาด้วย ถ้อยคำบริภาษของคนอีสานที่มาจากผีปรากฏอยู่อย่างหลากหลาย

ตัวอย่างเช่น	(บัก/ไอ้/อี)ผีบ่อยาก	(บัก/ไอ้/อี)ผีเปรต
	(บัก/ไอ้/อี)ปอบย่ำ ⁶	(บัก/ไอ้/อี)ปอบถั่ง ⁷
	(บัก/ไอ้/อี)ปอบตำ ⁸	(บัก/ไอ้/อี)ปอบซุด ⁹
	(บัก/ไอ้/อี)ปอบตีน ¹⁰	(บัก/ไอ้/อี)ปอบแก ¹¹ ไล่

⁶ ลุยเข้าไปกัดกินและเหยียบให้เสียหาย

⁷ กระทุ้ง, กระแทก

⁸ ทิ่ม, แทง

⁹ เลื่อน

¹⁰ ค้าง, กระตุก

¹¹ ลาก, ค้าง, บรรทุก

จากตัวอย่างที่มีการนำชื่อผีมาใช้เป็นถ้อยคำบริภาษดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแม้ชาวบ้านจะมีศาสนาหลักคือ ศาสนาพุทธ แต่ก็ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับผีปรากฏอยู่อย่างเด่นชัด โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องผีปอบ ที่ปรากฏในถ้อยคำบริภาษมากกว่าผีประเภทอื่นๆ

แสงอรุณ (2548) กล่าวว่า ผีและอำนาจลึกลับในธรรมชาติมีมาก่อนศาสนาพุทธและพราหมณ์ ผิดตามความเชื่อของคนไทยแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆหนึ่งในนั้น ได้แก่ ผีร้าย ถือว่าเป็นผีชั้นเลว เช่น ผีตายโหง ผีตายทั้งกลม ผีปอบ ผีกระสือ ผีเปรต เป็นต้น ผีเหล่านี้ไม่มีอิทธิฤทธิ์มากนัก แต่สามารถหลอกหลอนให้เกิดความหวาดกลัวได้

คนไทยเชื่อว่าผีมีอำนาจสามารถหายตัวและเข้ามาสิงอยู่ในตัวมนุษย์ได้ ทำให้มนุษย์มีอาการผิดปกติไปจากคนธรรมดา เช่น พูดหรือแสดงท่าทางอะละเวงสิ่งต่างๆที่ไม่เคยเป็น แต่พอผีออกจากตัวทุกอย่างก็กลับคืนเป็นปกติตามเดิม

ผีปอบ คือ ผีชนิดหนึ่งเชื่อกันว่าสิงอยู่ในตัวคน กินตับไตไส้พุงจนหมดแล้วออกไป คนนั้นก็ตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) และนอกจากความเชื่อของคนอีสานยังมีทัศนคติด้านลบต่อปอบอีกคือ เป็นผีที่มีความร้ายแรง สามารถทำอันตรายกับคนจนถึงชีวิตได้และเป็นผีที่ชอบกินของเน่าของสกปรก เช่น น้ำครำ อุจจาระ และชอบไปขโมยสัตว์เลี้ยงของชาวบ้าน เช่น เป็ด ไก่ สร้างความเดือดร้อนและความหวาดกลัวให้กับคนในชุมชน และความกลัวนี้ก็ได้แสดงออกมาทางด้านภาษาคือถ้อยคำบริภาษด้วย ซึ่งมีทั้งบริภาษว่าปอบคำเดียว หรืออาจจะบริภาษว่าปอบตามกริยาอาการของปอบซึ่งเพิ่มความน่ากลัวมากขึ้น เช่น ปอบกิน ปอบดำ ปอบกินตับ และถ้อยคำบริภาษเหล่านี้ไม่ใช่เพียงการบริภาษเพื่อเป็นการแสดงอารมณ์เท่านั้น แต่ยังแฝงด้วยการแข่งให้คนที่ถูกบริภาษนั้น โกรธมากขึ้น

ผลจากการศึกษาพบว่าถ้อยคำบริภาษที่ปรากฏอยู่ในภาษาไทยถิ่นอีสานแสดงให้เห็นว่าภาษาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบคิด และระบบความคิดที่สะท้อนออกมายังการภาษา ความคิด ความเชื่อดังกล่าวที่ปรากฏนั้นส่วนเกิดจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่หล่อหลอมให้เกิดการใช้ภาษาออกมาในรูปแบบที่เป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น และสามารถทำให้เห็นว่าคนในสังคมมีแนวคิดทางภาษา และให้ความหมายของถ้อยคำไปในทิศทางใดบ้าง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสามารถเป็นแนวทางในการศึกษารูปแบบการใช้ถ้อยคำและเป็นแนวทางการศึกษาวัฒนธรรมผ่านมุมมองความคิดของคนในสังคมอีสานอีกรูปแบบหนึ่ง

บทสรุป

การศึกษาภาษาในคนกลุ่มใดย่อมสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของคนกลุ่มนั้น วัฒนธรรมที่ศึกษาไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมทางด้านภาษาหรือวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ ย่อมแสดงถึงสิ่งที่คนในสังคมนั้นๆยึดถือหรือประพฤติปฏิบัติ และการศึกษาถ้อยคำบริภาษของคนอีสานก็เช่นเดียวกัน เป็นการศึกษาภาษาอีกรูปแบบหนึ่งที่คนในสังคมใช้ว่ากล่าวผู้อื่นโดยนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ เพื่อให้คนนั้นดูต่ำลง เป็นการระบายความ โกรธ ความเจ็บปวด และอารมณ์เมื่อรู้สึกไม่พอใจกับสิ่งที่ตนได้รับ ภาษาที่ใช้จึงไปผูกพันกับสิ่งที่มี สิ่งให้เห็น สิ่งที่อยู่สื่อกว่ามีความเกี่ยวข้องกัน ดังนั้น

การศึกษาถ้อยคำบริภาษของคนอีสานย่อมปรากฏวัฒนธรรมต่างๆที่คนอีสานยึดถือ เชื่อ และปฏิบัติ แสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับร่วมกัน จึงทำให้เห็นระบบความคิดหรือความรู้สึกของกลุ่มคนนั้นๆได้ ดังที่ Lakoff, Johnson (1987) กล่าวว่า ศักยภาพระบบความคิดหรือระบบมโนทัศน์ (conceptual system) ของคนที่มีต่อภาษา เป็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบของมนุษย์ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ การมองโลก ระบบคิด ค่านิยม และประสบการณ์ด้านต่างๆของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ทางด้านร่างกาย ประสบการณ์ทางด้านประสาทสัมผัส ประสบการณ์ทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ประสบการณ์ทางด้านสังคม และประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรม

การศึกษาในครั้งนี้จึงทำให้เข้าใจในระบบความคิด ระบบภาษาที่เชื่อมโยงผูกพันอยู่กับวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้นว่าการศึกษาภาษาจะแสดงให้เห็นระบบความคิดระบบมโนทัศน์ของกลุ่มคน ดังที่อมรา ประสิทธิ์ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า “คำศัพท์ในภาษาเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ของคนในชุมชน และการศึกษาคำศัพท์จะทำให้เราสามารถค้นหาระบบมโนทัศน์ของชุมชนนั้นได้” และสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ การมองโลก ค่านิยม และประสบการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรมนั้นได้อย่างเข้าใจดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กชกร โพธิหาล้า. การศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลความเชื่อเรื่องผีปอบที่มีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมทางพุทธศาสนา:

กรณีศึกษา บ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์ [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา].

ขอนแก่น: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2555.

กุลชาติ ศรีโพธิ์. การสื่อสารผ่านการแปลคำสวดและคำหยาบในภาพยนตร์ต่างประเทศ [วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหา

บัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2548.

แซร์แวนด์, นิโกลาส์. ประวัติศาสตร์ธรรมชาติและการเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม(ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์

มหาราช): History Naturelle et Politique du Royaume de Siam. แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. พิมพ์ครั้งที่ 2.

นนทบุรี: ศรีปัญญา; 2550.

เด่นชัย วงศ์จำปา. ถ้อยคำบริภาษของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน บ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

[สัมภาษณ์]. บ้านสระบัว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์; 20 พฤศจิกายน 2559.

บุญเกิด พิมพ์วรรณเมธากุล. พจนานุกรมภาษาถิ่นอีสาน (เว้าอีสาน). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา; 2545.

ปกรณ์ คุณารักษ์. คำป้อย: คำดำอีสาน. ธรรมทรรศน์ 2550; 8(2): 91-95.

पालเลकवृत्, मंगखेणुर्व. लेांरुंगसयाम: Description du Royaume de Siam. แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. พิมพ์ครั้งที่

4. นนทบุรี: ศรีปัญญา; 2552.

ยศ สันตสมบัติ. อำนาจ พื้นที่และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์: การเมืองวัฒนธรรมของรัฐชาติในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์

มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน); 2551.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน; 2556.

วราวัชต์ มหามนตรี. โลกทัศน์ของคนไทยจากภายิต. พิษณุโลก: ดาวเงินการพิมพ์; 2557.

วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. วัจนกรรมการบริภาษในภาษาไทย [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะ

อักษรศาสตร์]. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2547.

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. วัฒนธรรมในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2548.

แห่ยม โฆล่า. คำหยาบ: ที่มาและบทบาทของคำหยาบในภาษาไทยกลาง. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์; 2533.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์: วิธีการเข้าถึงระบบปริชานของมนุษย์. ใน: การประชุมประจำปีทาง

มานุษยวิทยาครั้งที่ 2 เรื่องชาติและชาติพันธุ์ วิถีชีวิตและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในโลกปัจจุบัน, 26 – 28

มีนาคม 2546; กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร; 2546.

อรทัย ชินอัครพงศ์. การศึกษาคำคำในภาษาไทยตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ [วิทยานิพนธ์

ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์]. พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร; 2557.

อภิศักดิ์ โสมอินทร์. โลกทัศน์อีสาน. กภาพินธุ์: โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์; 2534.

Allan, Keith and Buuridge. Forbidden Words : Taboo and the Censoring of language. New York: Cambridge

University Press; 2006.

Leetrakul, Dhirajit. Linguistic Taboo in Thai [Master Thesis in Faculty of Graduate Studies]. Nakhon

Pathom:Mahidol University; 1978. [In Thai]